TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Phân cấp, phân quyền: Một bước ngoặt kiến tạo trong quản trị quốc gia

06:31 15/06/2025

Tháng 6 năm 2025 đánh dấu một sự kiện hiếm có trong lịch sử hành chính nước ta: Chính phủ đồng loạt ban hành 28 nghị định về phân cấp, phân quyền cho chính quyền địa phương.

Thủ tướng Phạm Minh Chính đã nhiều lần nhấn mạnh, phân cấp, phân quyền phải đi đôi với phân bổ nguồn lực, nâng cao năng lực thực thi của cấp dưới và thiết kế công cụ để tăng cường kiểm tra, giám sát

Đây không chỉ là một động thái kỹ thuật hành chính, mà là một cuộc cải cách thể chế sâu sắc, thể hiện tư duy đổi mới mạnh mẽ trong quản trị quốc gia. Nếu được thực thi nghiêm túc và đồng bộ, đây có thể trở thành bước ngoặt mở đường cho một nền hành chính hiện đại, hiệu lực, hiệu quả – đúng như khát vọng của Đảng, Nhà nước và nhân dân ta.

Một nỗ lực chưa từng có tiền lệ

Việc ban hành đồng loạt 28 nghị định về phân cấp, phân quyền là kết quả của một quá trình rà soát khối lượng nhiệm vụ, quyền hạn khổng lồ của các bộ,

ngành và chính quyền các cấp. Theo thống kê chính thức, đã có 6.738 nhiệm vụ, thẩm quyền được rà soát, trong đó 2.718 nhiệm vụ trọng tâm được đề xuất phân định rõ ràng: 1.470 nhiệm vụ được phân cấp, phân quyền cho chính quyền địa phương; 1.248 nhiệm vụ được phân định giữa cấp tỉnh và cấp xã.

Đây không chỉ là con số – mà là minh chứng cho một nỗ lực bền bỉ, kiên trì và rất bài bản để tháo gỡ tình trạng "trung ương làm thay", "địa phương chờ chỉ đạo", và tình trạng "xin – cho" kéo dài trong nhiều lĩnh vực.

Giao quyền để tạo lực

Tư duy mới: Giao quyền để tạo lực

Từ góc độ thể chế, phân cấp và phân quyền là biểu hiện rõ nét nhất của quản trị theo mô hình kiến tạo. Trong đó, thay vì giữ quyền ở trung ương, Nhà nước chủ động "chia sẻ quyền lực" cho chính quyền địa phương – để họ gần dân hơn, hiểu dân hơn và hành động nhanh hơn.

Phân quyền không chỉ là "trao quyền", mà còn là "giao trách nhiệm". Chính quyền địa phương giờ đây không chỉ là "người thực hiện mệnh lệnh hành chính" mà trở thành chủ thể của hành động, của đổi mới và của kết quả.

Đặc biệt, lần cải cách này đã đặt cấp xã vào trung tâm của phân quyền, chứ không dừng lại ở cấp tỉnh như trước. Điều này phản ánh rõ một xu thế tất yếu: càng gần dân, quản trị càng hiệu quả – nếu và chỉ nếu cấp xã có đủ năng lực và công cụ để hành động.

Phân cấp mạnh – nhưng không phải là tùy tiện

Điểm đáng chú ý là các nghị định không chỉ đơn thuần "ủy quyền hành chính", mà chủ yếu là phân cấp, phân quyền thực chất, có quy định cụ thể, rõ ràng về nhiệm vụ, phạm vi, trách nhiệm và cơ chế giám sát. Mô hình này giúp tránh được tình trạng chồng chéo, đùn đẩy, né tránh trách nhiệm – vốn là điểm yếu cố hữu trong bộ máy hành chính hiện nay.

Phân cấp mà không đi kèm giám sát thì dễ sinh tùy tiện. Nhưng giám sát mà không phân cấp thì sẽ dẫn đến tắc nghẽn và kém hiệu quả. Vì vậy, việc ban hành đồng bộ 28 nghị định cho thấy Chính phủ đã cố gắng đạt được sự cân bằng giữa tự chủ và kỷ cương, giữa năng động và kiểm soát.

Phân cấp mà không đi kèm giám sát thì dễ sinh tùy tiện.

Những thách thức không nhỏ

Tuy nhiên, muốn bước ngoặt này không trở thành "bước hụt", cần thẳng thắn nhìn nhận những thách thức phía trước:

Thứ nhất, năng lực thực thi của chính quyền cơ sở còn rất chênh lệch. Có nơi đủ sức gánh vác nhiệm vụ mới, nhưng cũng có nơi còn yếu về con người, thiếu về tài chính, lúng túng về cách làm.

Thứ hai, các thiết chế hỗ trợ phân quyền chưa đồng bộ. Nếu phân quyền nhưng chưa phân ngân sách, chưa phân nhân lực, chưa có hệ thống giám sát phù hợp – thì quyền lực mới được "phân trên giấy". Như Thủ tướng Phạm Minh Chính đã nhiều lần nhấn mạnh, phân cấp, phân quyền phải đi đôi với phân bổ nguồn lực, nâng cao năng lực thực thi của cấp dưới và thiết kế công cụ để tăng cường kiểm tra, giám sát.

Thứ ba, tâm lý e dè, sợ trách nhiệm vẫn phổ biến. Nhiều cán bộ địa phương đã quen làm theo chỉ đạo, không quen tự quyết, tự chịu trách nhiệm. Nếu không thay đổi tư duy, thì phân quyền cũng chỉ là hình thức.

Giải pháp để phân quyền không rơi vào lối mòn

Để khối lượng nghị định khổng lồ này thực sự đi vào cuộc sống, cần đồng bộ nhiều giải pháp:

Nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ ở địa phương: Không thể giao quyền cho những người không đủ khả năng. Cần đầu tư mạnh mẽ cho đào tạo, nâng cao chất lượng công chức, nhất là ở cấp xã – nơi đang phải gánh nhiều nhiệm vụ mới.

Hoàn thiện thể chế tài chính – ngân sách: Cần có cơ chế để địa phương tự chủ chi tiêu, khai thác nguồn lực tại chỗ, đồng thời bảo đảm công khai – minh bạch.

Tăng cường kiểm tra, giám sát và đánh giá kết quả: Không phải giám sát để rút quyền, mà để điều chỉnh – khuyến khích nơi làm tốt, chấn chỉnh nơi làm kém. Cần xây dựng hệ thống đánh giá bằng kết quả đầu ra (KPI) thay vì chỉ bằng thủ tục đầu vào.

Đổi mới tư duy lãnh đạo và quản lý trong toàn hệ thống: Trung ương không thể giữ thói quen “ôm quyền”. Địa phương không thể giữ thói quen “hỏi trên”. Phân quyền chỉ có hiệu quả khi toàn hệ thống đồng lòng, đồng chí, đồng bộ, đồng loạt, đồng thời, như phát biểu của Thủ tướng tại Hội nghị ngày 14/6.

> Chuyển giao quyền lực không chỉ là chuyện tổ chức – đó là một tuyên ngôn về niềm tin.

Tầm nhìn xa – nền hành chính gần dân

Có thể nói, việc ban hành đồng loạt 28 nghị định là một nỗ lực kiến tạo có tính lịch sử. Nó không chỉ giải quyết các vấn đề hiện tại của bộ máy hành chính, mà còn đặt nền móng cho một mô hình quản trị hiện đại, hiệu lực và gần dân.

Nếu thành công, đây sẽ là bước đầu cho một mô hình quản trị địa phương hai cấp vững chắc, mở đường cho việc tinh gọn bộ máy, giảm tầng nấc trung gian, nâng cao năng lực quản lý tại gốc – nơi người dân trực tiếp tiếp cận chính quyền.

Trong bối cảnh đất nước đang bước vào kỷ nguyên phát triển theo chiều sâu, với những kỳ vọng về hùng cường, tự cường và thịnh vượng, thì những cải cách như thế này chính là chìa khóa để mở ra tương lai.

Chuyển giao quyền lực không chỉ là chuyện tổ chức – đó là một tuyên ngôn về niềm tin. Niềm tin vào chính quyền địa phương, vào năng lực của hệ thống và trên hết là vào khả năng tự chủ, tự cường của đất nước. Đã đến lúc phải tin tưởng và trao quyền – để mọi cấp chính quyền cùng nhau kiến tạo một Việt Nam hùng cường, thịnh vượng, người dân ấm no hạnh phúc.

Bài viết của TS. Nguyễn Sĩ Dũng trên chinhphu.vn